

11/ oħwoear;cēf

½f̥pum;x̥m̥s̥uill oj̥riħq̥l&m̥ twaA'½x̥m̥iħs̥ pl̥pr̥favh̥m̥&mw̥f̥ at̥muħy̥
ar;cēfr̥m̥ ay:x̥ħuħv̥mavħ̥goenf̥

1/ oj̥riħq̥l&m̥ twaA' qibn̥f̥it b̥, īnf̥/

2/ ½f̥pum;x̥m̥s̥uillt b̥, īħalli b̥j̥riħq̥l&m̥ twaA' ēnf̥ziħavħ̥m̥&goenf̥/

t q̥ig̥ar;cēfr̥m̥ teuf]oj̥riħq̥l&m̥ twaA' } Es̥lywħoħbunħeħaq̥lowf̥s̥w̥t̥s̥u
rs̥uill p̥mt̥lypm̥w̥r̥fr̥m̥w̥iħv̥nħaumiħ? tiħmeuħay:w̥iħv̥nħaumiħ ½f̥az̥d̥v̥lv̥Eħ̥tni
jzp̥lygonf̥ zedq̥lħuħt̥m̥\ v̥li īt̥c̥y̥r̥m̥]oj̥riħl q̥l&m̥ twaA' } qibn̥f̥n̥ awħawm̥
q̥ijs̥ciħp̥oħpm̥r̥t̥m̥r̥s̥ && monitb̥j̥riħt̥m̥uill tajċċi l̥b̥monrum̥\ teuft "yħi, fu
avħ̥mazn̥ix ħv̥ħom ynm̥&yżp̥bonf̥ ½f̥pum;x̥m̥s̥w̥f̥ b̥monrum̥q̥l&m̥ toħiġrif̥
rs̥m̥? tawgħiġ tac:pl̥v̥iħi pl̥v̥beħ̥r̥m̥? v̥llywħeħus iħi && dom tawgħiġi b̥ħiġi && maom̥
toħiġrif̥m̥? wiħp̥m̥r̥Dyp̥m̥s̥uill tajċċi teuft "yħi, f̥u ġ̥ Dħiexbabu ill avħ̥m̥
awħ̥x̥y̥gonf̥ x̥ħalli ħawħawm̥q̥ijs̥ciħp̥oħpm̥r̥t̥m̥r̥s̥ && monitot̥iħiġrif̥s̥uill tajċċi
b̥monrum̥\ teuft "yħi, fu avħ̥mazn̥ix ħv̥ħom ynm̥&yżp̥boniħj̥riħq̥l&m̥
twħħA' ēnf̥ziħavħ̥m̥&ciħiżp̥lygonf̥/

12/ arħiħi&v̥f̥

½f̥w̥iħi&iħomw̥l̥ p̥um;x̥m̥eħw̥rl̥ p̥ħi&niħuħuħbaħ&v̥mapEħ̥ny̥? t̥jcm̥
jynħaxmiħb̥i w̥iħi&iħomw̥l̥ p̥um;x̥m̥eħw̥rl̥p̥ħi&niħuħuħbaħ&v̥taxxu
tuħyKEħ̥ħnħiżp̥lygonf̥/

2/ p̥um;x̥m̥[b̥onf̥

p̥um;x̥m̥[ħoma0g[m̥&\ teufuħħi refmt b̥ħnejw̥f̥]teuft "yħi, jr̥k̥ixxmaom̥
OmP̥ħr̥p̥um̥? ya[V] (jref̥p̥mtz 2018-09-91) [īvħiħaumiħ? Muuħdu]p̥um;x̥m̥
q̥ħoma0g[m̥&\ teufuħħi]p̥um+tw̥i = p̥uwyiħi v̥p̥iqiħp̥um;x̥m̥} [ījzp̥lu
ħalli jaħiġy̥gonf̥ t̥"yħi, f̥p̥um̥\ teufuħħi] (Muuħdu 2017-09-20) [k̥
q̥ik̥mygonf̥

]t̥c̥lynn&is̥s̥uvinf̥]p̥um+x̥ye} [b̥onyKEħħi jref̥tożżejjih aygiħi
zw̥iħi]p̥um+x̥ye} [B̥onjz̥p̥i? tw̥ħumuħt̥m̥jżiħ p̥um;x̥m̥[īvħiħaumiħ
jaħiġy̥gonf̥ ygħidhom]x̥ye} yk̥b̥onf̥ offEħ̥k̥m̥&b̥onf̥ (0g) jr̥k̥ixxmaom̥[ħom
teufuħħi] q̥iżi]x̥ye} u jref̥m̥w̥l̥ jref̥tożżejjih zw̥iħi]x̥yem(0g) X̥ye} []
zw̥iħuġonf̥ b̥ħapwħi w̥iħi "m̥fawwxiill]x̥yem} onq̥ħom ajjaueupum̥i
]x̥ye} yk̥iyiżp̥lygonf̥ x̥ħalli p̥um̥\ t̥"yħi, f̥i p̥um̥tw̥iħi w̥p̥ħiħp̥ħom

teufull jrl̥tuč r̥ajymq̥nom pum̥rs[lq̥lygonf] (jrefnpmt z 2017 pm-20) [k qk̥myonf]

tc̥lyin&l̥r̥m̥uvn̥ [pum̥xm̥] [bn̥fi pum̥\txm̥l̥l̥l̥m̥ni? jrefnpum̥wif ol̥txm̥[k ajymavljym&ll̥m̥ txm̥q̥nom yrl̥teufritae txm̥ oabmo½yul̥l̥l̥m̥ni?]uřewm̥ol̥txm̥l̥ aumiřp̥ođgonf] [h̥jym̥om pum̥ wif txm̥fyl̥l̥taet xm̥? oabmo½yul̥l̥l̥m̥ni? ol̥zpf [pum̥xm̥[bn̥fi t̥l̥iřpum̥&ywpc̥l̥ taet xm̥? oabmo½yul̥l̥l̥m̥ni tajzull azm̥onp̥um̥rs jzp̥al̥m̥niřjzihřel̥l̥uygonf] (jrefnpmt z 2017 pm-20) [kqk̥myonf]

xlt̥iyif&řfwif&iřom̥rs̥u [pum̥xm̥q̥l̥bn̥fi ڇڻ: (pum̥)+t̥iřoř (oř Dl̥if ajymq̥l̥iř) w̥l̥l̥l̥l̥r̥ajym̥bb̥ Dl̥ar̥;aom ajym̥pum̥] [kzf l̥q̥k̥myonf]

ayyq̥l̥l̥l̥Esh*&řiř uvn̥ [pum̥xm̥q̥l̥bn̥fi jrl̥lxm̥om ya[Vl̥p̥cl̥l̥ &řaz& aom tar; yřewp̥c̥lyiřzp̥onf] (Pepicello & Green, 1984, P-1) [řvn̥faumiř? ql̥weřpr̥iř uvn̥ [pum̥xm̥q̥l̥bn̥fi tav; teufxm̥l̥ p0řpm̥&aomar;c̥řEsh tajzr̥l̥jzp̥ onf] (Sutton-Smith, 1973, P-2) [ř kzf l̥q̥l̥uygonf]

txuřyzřl̥tsur̥st̥ & pum̥xm̥l̥ oabmořbm̥ull aum̥fseř&r̥n̥q̥l̥l̥if t "yř, ſuř Dl̥iřeftw̥l̥if oř Dl̥ajymq̥l̥tsur̥? w̥iřmajymq̥l̥tsur̥? tajzullquřyřiř c̥iřeřiř azm̥xkv&r̥l̥s̥ponhoabmořbm̥r̥ ſyřiřeonf l̥q̥l̥bn̥f

3/ ořiřl̥q̥l̥l̥twaA' (Cognitive Semantics)

ol̥woeyn̥řřmonf 'OedaA'yn̥ (philosophical) ٪axm̥iřdeř avl̥m aom ořiřl̥q̥l̥l̥m̥oř(Cognitive Secience) [hom̥l̥v̥m̥r̥, ſy, ſtopřl̥ 1970 celwif p̥pr̥ř&řazř azm̥xkvřl̥l̥l̥onf ot̥b̥yřn̥monf p̥v̥l̥l̥tajc̥l̥ "r̥řk̥efusonfot̥l̥ (objectivist cognitive) uřl̥v̥m̥iřiřzp̥onf a*řt̥v̥mařuř u [ot̥b̥yřn̥f oauř (symbol) Esh avmutařumiř (world) uřl̥ aygiřpyř t "yř, řazm̥om ynm̥[lq̥lygonf xlb̥b̥yřn̥m avl̥m̥r̥ e, ſy, řswp̥q̥iř ořiřl̥b̥m̥ořA' (Cognitive Linguistics)? ořiřl̥r̥EřořA' (Cognitive Anthropology) pon̥yřn̥řyřiř quřv̥uřk̥eřum̥ v̥m̥yř onf] (Lakoff , 1987, P-2) [kqk̥myonf]

a*řt̥v̥mařuř u [ot̥b̥yřn̥l̥m̥ b̥m̥ořA' onf b̥m̥opum̥r̥ ř zřpn̥yřEsh v̥yřiřeřw̥m̥ořfřiřuř q̥iřc̥iř (conceptualisation)jzih aygiřpyřum̥ avl̥mařomyřn̥řyřiř jzp̥onf[lq̥lygonf xlb̥b̥yřn̥řyřiřswp̥q̥iř ořiřl̥q̥l̥l̥twaA'? ořiřl̥q̥l̥l̥m̥oř'ř (Cognitive Grammer) pon̥w̥yř:ayguřmonf] (Lakoff , 1987, P-154) [kqk̥myonf]

ořiřl̥q̥l̥l̥twaA' Eřyřw̥b̥uř a*řt̥v̥mařuř [ot̥b̥yřn̥l̥m̥ twaA' onf ořiřl̥q̥l̥l̥m̥ b̥m̥ořA' \ ynm̥řyřv̥p̥c̥jzp̥onf řiřyřn̥řyřb̥n̥ ſteuf t "yř, ſuř avl̥m̥m̥w̥l̥ ٪yřv̥yřn̥ ('OedaA'yn̥řyřv̥yřiřyřiř obm̥jzp̥l̥n̥f ř op̥w̥m̥?

tojn̩ESh vbmwI tawtBuksn̩ aygiſpyavl̩njciſ)ESh bmonpumul̩ aygiſpyavl̩monh ynm&yf (metaphysical)jzp̩onf} (Lakoff , 1987, P-154) [b̩q̩lygonf

rmweſv̩ref uvn̩ ſojir̩lq̩l̩&mt waA' ynm&ybn̩ 1980celu ay:ayguf c̩ciſjzp̩onf ojir̩lq̩l̩&mt waA' onf pumv̩ESh Oguwp̩t̩t"y̩, ſu q̩ſciſbd ESh pl̩prſavl̩maomynm&yfzpz̩onf} (Maarten,2017,P-1) [ſi vnfauamif? c&p̩pw, ſu ſojir̩lq̩l̩&m twaA' onf ojir̩lq̩l̩&m o'g̩lavl̩ml tp̩vftyl̩wp̩c̩jzp̩y) ojir̩lq̩l̩&m twaA' onf q̩ſciſbd (awfawm̩q̩iſciſp̩monft)ESh xy̩wusyg onf aog[m&wn̩aqm̩yESh aog[m&jzp̩p̩0fvl̩onf p̩vſy̩l̩ſq̩l̩&m tawtBuksn̩rs ay:aygufv̩njciſjzp̩onf aog[m&wp̩t̩ teuft"y̩, ſu avl̩mlw̩q̩ſciſbd e, ſy, f̩m̩jzp̩onh tm̩mo (o) twiſtwm(space)? tc̩lumv̩(time)? t&nftao? *Pf (colour) w̩by:w̩f rlwn̩aeonf} (Crystal,2008,P-68) [k̩l̩q̩l̩xmygonf

x̩t̩jyifatm̩ESh*g' iſazm̩f w̩luvn̩ ſojir̩lq̩l̩&mt waA' onf ojir̩lq̩l̩&m bmonmaA' olt̩l̩ t̩p̩vftyl̩wp̩c̩jzp̩onf} , ifolt̩l̩ & ojir̩lq̩l̩&jzp̩p̩0fSwpl̩q̩iſ teuft"y̩, ſ jzp̩ay:vñy) bmonpum? teuft"y̩, ESh ojir̩l̩l̩ quE̩, r̩g̩l̩l̩l̩ avl̩maomynm&yfzpz̩onf} (Allwood & Gardenfors,1999,P-3) [k̩l̩q̩l̩k̩mygonf

[w̩f iſu ſojir̩lq̩l̩&mt waA' ynm&ybn̩ , Obaſrlq̩l̩mojir̩iſ p̩vſy̩l̩ ſ q̩l̩&m tawtBuksn̩? vr̩l̩&q̩l̩&mođbonf̩l̩ aygiſpy̩ bmonpum\ teuf t"y̩, ſu avl̩maomynm&yfzpz̩onf} (Hashim,1999,P-VI) [k̩l̩q̩l̩k̩mygonf

x̩ll̩m̩ ſojir̩lq̩l̩&mt waA' q̩bn̩r̩ ſawfawm̩q̩iſciſ p̩0fp̩mr̩s̩r&&f̩m onf ojir̩l̩l̩l̩ajcc̩l̩ bmonpum\ teuft"y̩, ſu avl̩mazn̩x̩l̩aomynm &y} [b̩q̩lygonf

4/ ½ſpum;xmr̩monf ½ſw̩l̩iſomwI v̩lyw̩Deſusif tol̩ſt0l̩ſw̩f bmonpum q̩l̩&menſvr̩r̩m̩ult olyk tawtac:aumiſrm ½ſbeſv̩mpjciſ? OmP&nf xuſruapjciſ? A[b̩l̩v̩r̩m̩u, Dapjciſ tv̩l̩ſtcs̩iſciſ t̩jeſt v̩fpum;xmr̩m̩u &mr̩S jzp̩ay:vñjciſjzp̩ygonf x̩ll̩m̩ ½ſpum;xmr̩w̩f bmonpumq̩l̩&m tod t̩jriſm? tawtac: p̩vſuſp̩v̩oefr̩m? v̩lyw̩Deſusif&&f̩m tawtBuksn̩rs && v̩maom todjriſm wiþm̩rDypmoabmr̩m yg̩iſaeonf ſu avl̩maw&lygonf x̩ll̩w̩l̩avl̩m̩csuſm tay:rlwn̩ ſojir̩lq̩l̩&mt waA' ½axm̩l̩S½ſpum;xmr̩m̩ul̩

- (1) bmonpummojir̩lq̩l̩&pum;xmr̩m
- (2) Oypmwiþm̩jciſ ojir̩lq̩l̩&pum;xmr̩m
- (3) uſ ſil̩awBuKojir̩lq̩l̩&pum;xmr̩m;
- (4), kw̩A' ojir̩lq̩l̩&pum;xmr̩m

42/ Oypmwi þm:jci tɔjri hqll &pum;xmrsm;

ojri hqll &m twaA'½xmi ḥS½&pum;xmrsmullavlvn&mwif wh̄lt & wiþm
aom Oypmoabm (metaphor) rsmull tajccl teuft "yō, sūl uō Dñixmaom pum
xmrsm & Alumiß avlvmaw&ygony xþumxmrsmull Oypmwi þm:jciß ojri hqll &m
pum xmrsm tjpif ows̄avlvmygonß (Oypm wiþmrl qll &m pum xmrsmull bmon
pum ojri hqll &m pum xmrsm avlvicuif kom acgip0at muivf xnh̄bifí &aom
vnß þpmwrlwif oboefacgi fp0bif om avlvmwi yxmygonß)

Oypmuñjrefmt bñmelewif]wiþmaompum{ } (jrefmpmt z2008? pm-431) [k
zñf qñkmygonß

a'gußwnciat;u]Oypmwi þmrl[lbnf wppñlpftm &nñ ñfaomaog[m&ufl
ñiñEñ ñelphyþy qufyrñlom tjcñwppñlpftwif a½Ajymisotþiçifyszþbnf[k
qñkmygonß (ciat;? a'gußwn? 2009? pm-68) [k vnñsaumif?]piþpDypmwi þmrl
oabmonif vñlvmue, ý, wñf tajccluam oabmvnñjzþbnf tvñftol
0iñom oabmvnñjzþbnf vbnñelþ0EñtrØ Oypmwi þm:aom oabmjiñ jylñae
onif ajymqñeonif awlñeonif tmñklvñftqifopf tolþp! telþp! t&om
opf txñtawlþpñm xif yvmaomtcf vbnñfrñsDñpþxñwif xif yaeaom
xñtñbþpñmEñ whñbññtqifa[miß? tolñ[miß? telñ[miß? t&oma[miß? txñ
tawlñ[mißsmull cñtsiñjyebow&wwñy? xñtñbþpñmEñ cñtsiñEñ, Dñvñlñwwñbnf} (ciat;? a'gußwn? 2009? pm-68) [kqñkñ mygonß

xñtñbþpñmEñ Oypmwi þmrlbnf vñlñEñelþ0f xñtñbþpñmEñ toñidivñus, fñ
&bñf[kñkmygonß q&nbü ññciat;u]Oypmrsmull NññavlvmUNñhñomtcf tajccl
tmñjñiñ Oypmwi þmrlEñ & Alumiß awl&ygony 4iñwlññ

(1) whñltajcclom Oypmwi þmrlEñ

(2) quþyrlull tajcclomOypmwi þmrl (metonymy) wñzþgonß{}

(ciat;? a'gußwn? 2004? pm-166) [kzñf qñkmygonß

whñltqñmü yxrtalñmif t&Eñ 'kvñ tañmif t&mwif yñeoPñecisifwhñlt
vly&ñrl trit&mcif whñlt tajctaecisif whñlt *Pft&ñftcif whñltwñkñlygonß
½&pum;xmrsmwif whñltajcclom Oypmwi þmrlbabmull tajccl pumxm
0ññavlvmUNñhñomtcf om'uñy&vñif

ar; - ပါးခွင့်.လိုတ်.ပီတ်,ရှုခိုး ဆင်းပခ်,မူခိုး လွှမ်.သပ်။

vñwþq, Eñq, wñtuwñvñfif

ajz - အေားမီ,အို့, (မိကျု)

Munberjz (0) (trñ)

yxrtqEsh 'lw̄ tqbni w̄l̄w̄qellisi&rn̄zpyl̄? xl̄qellisīzuf tq̄p̄t̄k quĒ t̄r̄w̄p̄q̄ī q̄isc̄i&t̄h̄l̄ &faz̄ci&jz̄p̄b̄n̄} (cīarmīDī? a'gūw̄Eshq̄ēv̄? 0̄? 1971? pm-105) [l̄k̄m̄ygon̄]

þpum̄x̄m̄ yxrtq̄l̄v̄f yḡībaomawm̄ibn̄ jrīl̄maomoabm̄&b̄n̄fūl̄rn̄b̄l̄ rql̄b̄l̄v̄ut̄l̄? 'lw̄ t̄q̄l̄v̄f yḡībaom jrūbn̄fet̄l̄q̄l̄ oabm̄&b̄n̄fūl̄ ōl̄v̄ut̄l̄ M̄l̄ȳl̄z̄p̄ygon̄ ōl̄m̄v̄f, c̄pum̄x̄m̄v̄f awm̄ix̄ūs̄ri&r̄n̄l̄ jrūix̄ūvn̄f et̄l̄r̄nf q̄b̄n̄fītw̄fī x̄pum̄x̄m̄ūl̄ q̄isc̄i&Esh p̄0̄p̄m̄l̄un̄v̄f J̄awm̄} ay:ūlt̄a0;u v̄f̄l̄un̄v̄l̄v̄f awm̄ix̄ūs̄ri&b̄n̄f kxi&on̄l̄ x̄l̄w̄m̄ix̄ūf ay:uv̄f̄l̄un̄v̄l̄v̄f w̄l̄fūl̄ fūs av̄l̄l̄un̄v̄l̄v̄f x̄l̄r̄fon̄l̄ awm̄ix̄ūf&de aom̄vn̄f jrūix̄ūf&heonfūl̄ aw&rn̄z̄p̄b̄n̄f ta0;uv̄f̄l̄un̄v̄f jri&on̄u w̄p̄f̄? tēl̄l̄un̄v̄f jri&on̄l̄t̄jri&w̄p̄f̄l̄ z̄p̄h̄eygon̄l̄ x̄pum̄x̄m̄l̄l̄on̄f q̄ellisīzuf q̄p̄t̄l̄t̄ay:w̄f̄ q̄isc̄i p̄0̄p̄m̄ōjz̄ī h quĒ t̄p̄0̄p̄m̄r̄b̄m̄ tajz&Ēl̄b̄n̄h pum̄x̄m̄r̄f̄l̄ z̄p̄ygon̄l̄ w̄p̄en̄t̄m̄jz̄ī h J̄awm̄ix̄ūs̄ri} [h̄om̄ edgē? J̄jrūix̄ūf̄] [h̄om̄ edgēt̄ōt̄m̄qūp̄ȳl̄ J̄v̄rf̄} [h̄om̄t̄ōt̄l̄azm̄x̄l̄w̄&jc̄i&jz̄p̄h̄yon̄l̄ xȳf̄l̄ om̄'ujy&v̄f̄l̄

ar; - ပေါ့ကမိ,တီ ခံကမ,ခာတ်, ကွမ်းခိုင်းရာတ်,ယိုပ်းယိုင်း။

½l̄w̄l̄rao? aem̄ūn̄ae? a&m̄f̄v̄l̄v̄n̄frx̄b̄f̄

ajz – ရောင်း:

ဗု t̄&ȳl̄

[b̄n̄p̄um̄x̄m̄w̄l̄vn̄f̄ , l̄w̄n̄f̄uaom w̄l̄w̄qellisīquĒ t̄l̄ oabm̄ yḡība onfūl̄ av̄l̄maw&&ygon̄l̄ J̄l̄w̄l̄rao} [h̄om̄x̄rtq̄l̄v̄f̄ a&pum̄ J̄l̄u} Esh aem̄ūpum̄ J̄rao} w̄l̄on̄f̄½l̄aem̄ūf̄l̄v̄f̄ q̄ellisīheonfūl̄w̄l̄on̄f̄ ōm̄neft̄m̄ jz̄īl̄ (ōl̄ [lw̄) w̄p̄nebu&f̄l̄v̄f̄½l̄aem̄ūf̄l̄v̄f̄ ōl̄on̄rao [h̄ym̄on̄fītw̄fī q̄ellisīzuf p̄0̄p̄m̄l̄un̄v̄f̄oūt̄l̄q̄l̄½l̄aem̄ūf̄l̄v̄f̄ x̄l̄t̄wi J̄aem̄ūae} [h̄om̄ 'lw̄ t̄q̄l̄l̄q̄ellisīzuf p̄0̄p̄m̄l̄un̄v̄f̄]ta½l̄w̄l̄raeon̄l̄ oabm̄l̄ōj̄īl̄mon̄f̄ xȳf̄l̄ ww̄ t̄q̄l̄v̄f̄l̄a&m̄f̄v̄l̄v̄x̄b̄f̄} [l̄k̄m̄&m̄ q̄ellisīzuf p̄0̄p̄m̄v̄f̄ x̄l̄&mon̄f̄ a&m̄f̄0, f̄&on̄h ȳp̄n̄f̄ [l̄w̄l̄un̄f̄ ōl̄mayon̄l̄ x̄l̄q̄l̄(3)&ȳ&l̄ q̄ellisīzuf &m̄ t̄m̄v̄l̄l̄aem̄ūf̄l̄ȳēl̄f̄aygīf̄p̄n̄f̄ qūp̄ȳp̄0̄p̄m̄r̄b̄m̄]t̄&ȳl̄} [h̄om̄tajz̄ūl̄&&f̄n̄z̄p̄f̄ on̄l̄ x̄pum̄x̄m̄v̄f̄ ½l̄w̄l̄rao? aem̄ūn̄ae? a&m̄f̄v̄l̄v̄n̄frx̄b̄f̄on̄h edgēt̄ōt̄m̄ tay: tajcc̄t̄aum̄īf̄jȳl̄qūp̄ȳf̄um̄ ēl̄t̄ōt̄l̄azm̄x̄l̄w̄&aom oabm̄s̄yḡībaon̄h tw̄fī x̄pum̄r̄f̄ūl̄ eūl̄faomtaw̄f̄tac:Esh p̄0̄p̄m̄qūp̄ȳq̄īsc̄i&Ēl̄b̄n̄h q̄isc̄i ōj̄īf̄ȳḡībaom pum̄x̄m̄r̄f̄l̄ [l̄k̄rn̄f̄jz̄p̄ygon̄l̄ xȳf̄b̄m̄'ujy&v̄f̄l̄ -

ar; - ရူခ်းသမ်ရော့ ခီခ်းခီခ်းရှင် သီခ်းလှိုင်။

n̄l̄p̄ub̄l̄, m̄l̄ acgīfaygīfwp̄ēl̄v̄n̄faygīf

ajz – ၃။

oltaemuf zllaemuf

[ဗြိုဟ်ပြီးချေခါန၊ ဘဏ္ဍာဒေဝါမ အဂါပြန်ဖူး၊ နတ်တိုင်း၊ အကွန်သနရဲ့ပေါက်နှင့်
အသာစာမျက်နှာပို့ဆောင်ရွက်နေသူ]

, ဘဏ္ဍာဒေဝါမ အဂါပြန်ဖူး၊ နတ်တိုင်း၊ အကွန်သနရဲ့ပေါက်နှင့်
အသာစာမျက်နှာပို့ဆောင်ရွက်နေသူ၊ ဒုတိယ အမြတ်ဆင့် အရွယ်၊ အလျင် အသာ

ပုံရေးနှင့် မြတ်ဆောင်ရည် အထိ ပေါ်လေသူများ၏ အကြောင်းအရာ ကို မြင်ကြသူ၏
မြတ်ဆောင်ရည် အတွက် အကျင့်အသေစွဲ ရှိလိုက် သော အမြတ်ဆင့် အသာ

ပုံရေးနှင့် မြတ်ဆောင်ရည် အထိ ပေါ်လေသူများ၏ အကြောင်းအရာ ကို မြင်ကြသူ၏
မြတ်ဆောင်ရည် အတွက် အကျင့်အသေစွဲ ရှိလိုက် သော အမြတ်ဆင့် အသာ

Department of Philosophy.(2017). *The Guide Book for Myanmar Culture & Myanmar Ways of Thinking*. Yangon, University of Yangon.

Esan Olaosun, Ibrahim Esan & Oladunjoye Faleye, James. (2015). *A Cognitive Semantic Study of Some English Riddles and their Answers in Amidst a Tangled Web*. Nigeria, Obafemi Awolowo University.

Gardenfors P.(1999). *Some Tenets of Cognitive Semantics*: Meaning and Cosnition.

Khin Maung Din.().Introduction to elementary logic. Part One.Deduction.

Lokoff, George. (1986). *Cognitive Linguistics*. Chicago, University of Chicago Press.

Lokoff, George. (1987). *Women, Fire and Dangerous Things: What Categories Reveal About the Mind*. Chicago, University of Chicago Press.

Maarten Lemmens. (2017). *Cognitive Semantics*. London, Routledge.

tavhvñch & ūpumxñrñ (ရွမ်းတစ်တံ့)

- 1/ ရူ, ကမ်,လှုံး ရူ'ရူခေါ်း။ (ရူ,ဟန်းရို)
vrtjñmñpñwñ (anmitõz)
- 2/ ဂံ,ပေါ့လီးင် တံ့အီးခေါ်း ကွင်,ကွာတံ့။ (ပိရူလှုံး)
Mñpñzñvñpñqñ wñvñmñjao (i mñhymz)
- 3/ ဂံ,အူးလမ် တံ့ခမ်းချုံး။ (ခရ်းတမ်လုံး)
Mñpñzñpñ qñmñ, Mñvñmñ (ylylyaxmñ ?acgyl)
- 4/ ဂံ,ကမ်,လှုံးနံး၊ မိုင်းခခေါ်း။ (ဂံ,ရွမ်း)
Añññvñpñwñ [wñ? Mñpñzñmñwñpñwñ [wñ (xifymñpñpñzlaum)
- 5/ ရှိုးထိုင်းလှုံး ခေါးစမ်း ခဆ်းခခေါ်း ကမ်,ရှုခ်း။ (လှုမ်း)
uñbñmñvñpñpñi?ñ&qñt&mrxif(av)
- 6/ ရှိုးထိုင်းလှုံးပုံမ်း-တော်းယုမ်း ကမ်,ရှုခ်းတုပ်း။ (လှုမ်း)
uñbñmñpñtñ?ñtñ&mrxif(av)
- 7/ ရှိုးဓမ္မးထဝ်း၊ သိခ်း-င်းထဝ်း ရှိုးယူးရှိုးရှိုး။ (ရှိုးခ်း)
rñwy&yñ [wñ? 0cññv;acmñ?uñrtñ(tñ)
- 8/ ဂင်းခင်း ခုခ်း,ပိုးတိုးခုခ်း,ပိုးတိုး ဂင်းခိုင်း သိုးလိုးလိုးတိုးလိုး။ (ဂခ်းပိုးတိုး/ရှိုး)
aeYñmñpñ?ñtñmñzñmñ h(Buñwyqñlñvñfaygiñw)
- 9/ ဂိုးခိုးလိုး ဝံ.လှုံး ။ (မူးရှိုး)
wñpñtñ?ñpñpñ, pñtñpñtñexñ (00)
- 10/ ဂိုးခိုးလိုး ဝံ.လှုံး ။ (မူးရှိုး)
pñtñpñtñ?ñpñpñ (ig0O)
- 11/ ရှူခ်းသာမ်ရော် ဗီခ်း ဗီခ်းရှုံး သခေါ်းလှုံး။ (ရှိုး)
ntñpñtñ, pñtñpñtñfaygiñwptñtñfaygiñ (oltaemupñtñtaemup)
- 12/ ခူးသွေးခိုးခ်း သိုးရှုံး။ (ရှိုးတိုးခ်း)
wñvñpñtñ?ñ wefaw;ck(ñyñzey)
- 13/ ရှုံးလှုံး တံ့ခိုင်း-ခေါ်းတ ပခ်း,ခိုင်းလိုးခ်း။ (ယုံ,လှုံး)
asñpñtñpñtñ?ñpñtñ?ñv'ajray:ajy; (cet)
- 14/ င်းမခ်း တာခ်း,ခူးရှုံးဝံး ပိုးမခ်း မိုးခိုင်းလှုံး၊ ခဲ့းမခ်း တာခ်း,ခဲ့းလိုးခ်း။ (တူခ်းမှုံး,ခူးရှုံး)
t&iñpñtñEç ? tñzñpñtñpñtñ?ñmñuzñW (c&rñtñy)
- 15/ င်းတာခ်း,လွှမ်း,-ပံ့တာခ်း,ကိုင်း-၌့မခ်းထိုင်းပံ့။ (မူးရှိုး)

t&i&fuylwawmu t%&isupmifupi&mu (rByESirBawmu)

16/ ထင်းသင်,ကွဲခဲ့,သမိပုံး ရွှေးကြား အိုးထမ္မား။ (၉၈၈)

utkif, blyg? vtlqifw&ma[mw, f(tqlb)acsniyguBawmu)

17/ ထင်းသင်,ကွဲခဲ့,လူးလိုင် နှင့်,သိုင်ခိုင်ပေးကွင်, ။ (၇၇၄)

utkif, wpyg?i, blygatnwtt (c)

18/ တင်.မမေးထင်း ပုမိယာခေါ်း မခေါ်းကော်ခမဲး ရို့တ်, ဂင်ခဲ့း။ (သုတေး/ပျော်ကင်)

utkifw&gatnwtt elBawmu (ci&mxmi)

19/ လွှမ်းကင်းရေးမဲ့ကျေး နီးနှီးလေ့,အံ့ဖိုး။ (မဲ့သွတ်,)

Og%&im? vslphtoBihvhs, miv;/ (v&iy)

20/ သီ,ကျော်ရှမ်၊ သမိကျော်ရီး သွင်ကျော်ရို့,လိုင်းတီး ဗျာ,တာင်းအေး။ (တင်.)

av;a, mafxrt?ola, maf, yfaw&wpua%&mu (qi)

21/ သီကျော်ရှမ် သမိကျော်ရီး ပုံးလိုင်းတီး ဝမ်မာရိုး။ (တင်.)

av;a, mafxrt?ola, maf, yfaw&tobisou&mu (qi)

22/ သူ့ဝိုင်တဲ့ ရှင့်ရှင့်နှင့် ၉၂။ (သွင်းတွေ့ရှင်း, နှံ့ရှင်း.)

acsnuBnrygrm [ffaewhBnsao (ci&Mum)

23/ စခိုင်တိုင်းဆိုင်း ရှုန်ပွင့်,-ထာင်,လွှင့်,ရှုခ်တာခိုင်း။ (မာခိုး,(ထမ္မား)။ရှင်းဘိုင်း)

yihyihESbygbaw, f&pusEsiyin, f(r&lynt)

24/ တို့မဲ့,သေယို့ သုၢ်သေလွှာ့။ (တင်း)

awmi&xupjrihjruxku&mu(vrf)

25/ တူ့ခိုင်းမခိုင်း တာခိုင်း,သာရိုင်း ၃ုံမခိုင်း တာရိုင်းတို့ခိုင်း။ (တူ့ခိုင်းရှုံ့ရှုံ့)

yi&phonBnshay&t%&isupmif (i&N&myi)

26/ တူ့ခိုင်းမခိုင်း တာခိုင်း,လိုင်းတီး ၃ုံမခိုင်းရို့ရို့ရို့။ (တွင်လိုင်)

t%&ityacsni&t%&isupmif, yfawmi& (awmi&pi&bu)

27/ တူ့ခိုင်းမခိုင်း တာခိုင်း,ကိုင်း ၃ုံမခိုင်းထိုင်း။ (မူးရေး)

t&i&fusunbawway&t%&isupmifupi&mu (rBawmu&v)

28/ တူ့ခိုင်းမခိုင်း ပေး့မမဲ့ လမ်းမခိုင်း ပေး့ရွတ်, ပေး့ခွတ်,ယွတ်း လမ်းဟိုတ်း။ (ရှုံ့ခိုင်း)

t&i&fuswpyqlypm? yi&phonBnshay&t&g&mu&nreul (v)

29/ ခင်းမခိုင်းပို့ခင်းခင်းပို့ရှိုင်း အို့ရှိုင်း.မခိုင်းပို့ခိုင်း အို့ရှိုင်း.ရီး, ဒီး,မခိုင်းပို့ခိုင်း,လို့ခိုင်း။ (မာရိုး,လာင်း)

ta&upb&rt a&c t o&mu&mu&mu? 0uz&vD (y&v)

30/ ခမဲ့.ယူ့တွဲ့း အေးယူ့အို့ရှိုင်း။ (ဓာတ်းအေး)

a&uatufrbutay: (rbcn)

31/ အင်းကွဲးတုံး အင်းကွဲ့၊ အင်းကွဲ့၊ အင်းသို့၏ခွင့်၊ သို့ပေးမြို့ခို့ သာဝ်းမြို့ခို့။ (အင်းကွဲ့)

baŋ;baŋpəp̥ yieŋ, ɪxyðwɪ (ajymifzɪ)

32/ ပုံမှင်းလူင် ရိတ်းထီး၊ ကမ်းတီး၊ ကျေး မခေါ်းစွဲမ်း။ (မင်း၊ နိုင်း)

iɡzəfBudtalu;cphw̥ ru i yarþv̥m̥, f(emewb̥)

33/ ပုံယိုခို့၊ မူးခို့၏တေးခရေး ပုံးကိုရိုးနိုးရိုးခို့ခို့။ (ဒီမိယို့၊ ဆုံး)

iɡ&θɪv̥, nebiʃv̥? BuHEsyi ygoŋi (tyEʃɪtyɛn̥)

34/ ပိုးခွဲ့၏လို့တ်းပို့တ်း၊ မူးပခ်း၊ မူးခို့ လွှမ်း၊ သပ်း။ (သရ်းမိုးလို့၊)

v̥lwp̥b̥q̥, Eþb̥q̥, fw̥i p̥uʃw̥v̥n̥t̥k̥l̥f̥ (Mub̥θ̥f̥z̥l̥0)

35/ ပျေးတူ့မခ်းမူး ကမ်းရို့ခို့၊ ပျေးတူ့မခ်းကမ်းမူး သမ်းရို့ခို့။ (ရွမ်းပိုးခွဲ့ခို့)

ပျေးတူ့မခ်းမူး ကမ်းရို့ခို့၊ ပျေးတူ့မခ်းကမ်းမူး သမ်းရို့ခို့-ခို့။

v̥mawm̥rawðr̥v̥m̥f̥r̥i (rsap̥t̥f̥i)

36/ ပျေးမီးတူ့ ကမ်းရို့ခို့ ပျေးကမ်းမီးတူ့ သမ်းရို့ခို့။ (မူး၊ ပပ်းရို့ခို့/မူး၊ မီး)

rsap̥t̥f̥iwm̥t̥jri El̥t̥p̥t̥&f̥i w̥i (OgziʃyK̥lyf̥x̥maom̥t̥rl̥w̥f̥y̥m̥i)

37/ ပျေးကမ်းတူ့ ဖီးကမ်း၊ ခုံမူးတူ့၊ ထွမ်းခုံးတူ့၊ ယို့ယီးရို့ဗီး။ (ရေး၊ င်း)

½aɪm̥t̥ao? aem̥p̥m̥ae (v̥lt̥&y̥)

38/ ဖီးမူးပူ့၊ တင်းပူ့ ရိုးတူ့ဗီးမူး သမ်းလို့မူး။ (နိုင်း)

w̥p̥Eþt̥v̥m̥t̥v̥ni ? oħacni fawm̥p̥sebeq̥l̥ (z̥taem̥)

39/ ခုံတူ့ပူးပေး တေလီးရို့ခို့နို့ရို့တော့၊ ပျေးပူ့၊ သွင်တင်းဗီး။ (ဂုံးဝခ်း)

Mun̥f̥ri b̥iwl̥f̥i oħiʃy̥& (ae0ef̥)

40/ ဖို့ရို့ရို့ရို့ရို့ ဒီးရို့ရို့ရို့ရို့ ရွှေခို့ဗီးရို့ရို့ရို့ရို့။ (ဖို့ရို့ဒီး)

p̥iʃy̥i k̥x̥m̥ r̥ħiʃp̥w̥t̥t̥ħiħr̥ħiħb̥ħiħs̥w̥ħeħf̥r̥ (x̥ħcp̥)

41/ မီးခေးဗီး ကမ်းမီးရို့ရို့ မီးရို့ရို့ကမ်းမီးခေးဗီး။ (သူ့ရို့သို့/ရို့ခို့)

v̥n̥y̥i f̥iħwħacgi f̥ħacgi f̥iħwħacgi t̥ħiħn̥t̥v̥n̥t̥n̥y̥i f̥ħacgi (t̥ħab̥m̥iħb̥)

42/ မီးရို့ရို့ ကမ်းမီးရို့ရို့ ဒီးရို့ရို့ခေးဗီး။ (ခုံးရို့ရို့)

t̥ħħrygħacgi f̥ħajżm̥iħveħfaewħiħt̥ m̥ (wħiħm̥)

43/ မျေးတင်းတုံး ဖီးလွှဲ့၊ ခီးလွှဲ့၊ ခီးလွှဲ့။ (မျေးယျေး/ခီးလွှဲ့)

at̥muħixurħiħt̥ t̥xuħiħiħ (aq̥;wħiħcnu)

44/ မီးလွှဲ့၊ ခီးလွှဲ့၊ ခီးလွှဲ့၏အင်း ခုံးလွှဲ့၊ ဝပ်းလွှဲ့၊ ၍ (ဘုံးလွှဲ့)

araħiħy̥i , f̥ħadħiħf̥lawħem̥ (Og*ħħiħy̥i)

- 45/ မန်,အနိုင်င့် တွဲးယွတ်း။ (မန်,နှင့်)
acgi hñit xñt tzñt uatmñl tññññawñt o) (emewñ)**
- 46/ မိုင်းလိုင်. ဆင်းသိုင်းယူင်းယူင်း ယဉ်များ တိုင်းဂုဏ်းတွမ်း။ (မန်,နှင့်)
i , þ0ñpamñtñ? þeñvñmawñtcarñmñcqmñf (c&rñ)**
- 47/ မိုင်းလိုင်. ၏မြို့မြို့တွင် ယဉ်များ ပွံ့၏မြို့လွမ်း။ (မန်,နှင့်)
i , þ0ñwpñmñ! nñññ! þeñvñmawñtñ (c&rñ)**
- 48/ မိုင်းလိုင်. ၏မြို့မြို့တွင် ယဉ်များ ၏မြို့မြို့ရှင်းရှင်း ပွံ့၏ခွဲခွဲး။ (မန်,နှင့်)
i , þ0ñwpñmñ! nñññ! þeñvñmawñtacgi fomñññ (c&rñ)**
- 49/ လင်းမခဲ့း မီးလင်းလိုင် မတ်းရှုံးခြင်း ရှုံးပေါ်။ (တူခဲ့း,မန်,သာင်းဟန်း)
wññpñmñ! Eñtutaumñig&m (oabñ)**
- 50/ လီမ်းသံရှုံးခေါင်းမီးလိုင်း ရှုံးခြင်းထ ကိုနဲ့ရှုံးလို ဖို့ခဲ့းယောက်း။ (တူခဲ့းရှုံး)
ewñorñtñtñwññrwubññ (i ññayñy)**
- 51/ ကမ်းသီမ်းကျေးလီမ် ကမ်းရီမ်းကျေးထီ, ကမ်းလီးကျေးခွဲမ်။ (မန်,လင်းသုတော်း)
rcñay; yelñrñp rzyññuyñ ru i syñllarñ (yññ)**
- 52/ ကုံးလုံးတာခဲ့း,တိုခဲ့းမီ ဝခ်းလီ ထင်,လွှုံးလင်း။(စွင်ရှုံးခဲ့းယောက်း)
Oupññjcvññkññ &upññpññ fa&mpññtññññxññ (ñññññ)**